

קידושין ע"י חופה - ע"פ שיעורו של הרב יצחק גולדברג - דובי שחור

הגמרה בדף ה. מביאה את חידשו של רב הונא שישנה דרך נוספת לקדש אישת – לא רק בכיסף בשטר ובכינאה אלא גם בחופה. חופה כידעו, היא הדרך כדי להינsha, לא כדי להתקדש.¹ למסקנת הגمراה הדבר נלמד מכך: ומה **כسف שאינו דין שתתקנה?**²

התוספות (ה: ד"ה חופה) מזמנים: לשיטותנו שחותפה לא קונה שהרי אין להלה Carb הונא, נגיד ק"ו אחר שמננו יצא שם כסוף וכל לעשות נישואין – מהופת: מה חופה שאינה קונה (=שאיתנה מקדשת) גומרת (=עושה נישואין), כסוף שקונה (שהרי מקדשים אישת בכספי) אינו דין שיגמור! (=שיעשה נישואין).

ומתרצים התוס: מודיע שיחיה כוחו של כסוף אחד חזק או שונה במחותו מכסף שני, הרי בסופו של דבר כסוף זה כסוף, ולא מסתבר שכסוף שמקדש יוכל גם להשיא.

ושואל המהרשי את שאלת המהרשי³ בן לב: הרי גם רב הונא אומר שניתן לקדש בחופה ואז להנsha בחופה נוספת, ולא שאלנו מדוע תהיה כוחה של חופה אחת (חופת נישואין) חזק מכוחה של אותה חופה, אך השניה (חופת קידושין) – בדיקות כמו שתירץ תוציא לגביו כסוף.

ויתר כוח מחופה שנייה, אלא מדובר באחת החופה קונה וgomrath – מקדשת ומשיאה, ואז אין לחופה אחת אך דברי המהרשי⁴, שמדובר בחופה אחת בלבד, אין מתיחסים עם Tosri רבי הזקן שכתב במפורש שהחותפה עליה דברי רב הונא עשו אך ורק קידושין. ועם Tosri ביבמות שגם כן מסביר את רב הונא כמו Tosri רבי הזקן.

המשנה למלך (אישות יב) דן בשאלת: מה יקרה אם יקדימו את הנישואין לקידושין (הכניםה לחופה וرك לآخر מכון יקדש את האישה), האם צריך להכinya לחופה מחדש, או שאין צורך בכך? ווענה: מסתבר של חופה הראשונה אין כל תוקף, ויש צורך בחופה נוספת. אך מביא המשנה למלך את שיטת הרמב"ן והריטב"א שאיפלו אם עשו קודם חופה ולאחר מכן קידושין – האישה נשואה, ואין צורך בחופה נוספת. (הרמב"ן מוכח זאת מהסוגיה של "תחלת ביה קונה או סוף ביה קונה").

מקרה השער המלך: יוצא של שיטת הרמב"ן והריטב"א שחותפה מעילה גם לפניו קידושין, אך עשה רב הונא ק"ו (קל-כסף, חומר-חותפה), הרי גם כסוף חמור לא פחות אם אין יותר כי הוא גומר, גורם לנישואין אחורי החופה.

אם כן יש לנו שתי שאלות:

1. איך נוכל לתרץ את קושיות המהרשי⁵ ששאל מדוע תהיה כוחה של חופה אחת חזק יותר מכוחה של חופה שנייה, הרי מדובר באותו עניין, כמו שתירץ התוס' לגביו כסוף? (שהרי תרצו של המהרשי⁶ לא מסתדר עם Tosri רבי הזקן ביבמות).

2. איך יסבירו הרמב"ן והריטב"א את הק"ו של רב הונא, הרי הם טוערים שכסוף יכול לקדש גם אחורי חופה.

כדי לענות על שתי השאלות נביא את שיטת הגרא"ט ברמב"ס: כל חופה מרכיבת משני קבועים. קבוע ראשון – קבוע טכני ממוני, הבועל מכניס את אשתו לרשותו, ומעבשו יורש את האישה ומטמא לה. וקבע שני – חי האישות, שבאים לידי ביטוי ביהود. כאשר חתן מתיחוד עם כלתו מתבצעים שני קבועים, אך כאשר יש חופה נידה, או כאשר החתן נשוא יחד פחות מבת שלוש ווים אחד (שאיתנה ראויה לביה) מתבצע רק הקבוע הממוני.

לפ"ז ניתן לתרץ את שתי השאלות: שאילנו מדובר בחופה הללו שונות לגמרי במחותן, יש לנו חופה קידושין בלבד החותמת הכהنة לרשות, עניינים טכניים ממוניים. וחופה אחרת לגמרי במחותה, חופה הנישואין שמהותה התיחודות וחוי אישות. ובאמת חופה הנישואין חזקה מחותפה הקידושין, ולכן כשארם רב הונא חופה קונה מק"ו, התכוון לחופת אירוסין, חופה קבוענית טכנית ולא לחופת אישות והתאחדות.

וכמו"כ ניתן לתרץ את השאלה השנייה ולהגדש בדברי הרמב"ן והריטב"א: שאילנו איך יסבירו הרמב"ן והריטב"א את הק"ו של רב הונא, הרי הם טוערים שכסוף יכול לגמור אחורי חופה, ואז נופל הק"ו של רב הונא. ולפי דברינו ניתן להגיד שהחותפה עליה דיברו הרמב"ן והריטב"א היא חופה קבועית בלבד. אך לאחר הקידושין נזדקק לפחות חופה – חופת אישות. ואז הק"ו של רב הונא עומד ממשום שהחותפה עליה דיבר רב הונא היא החופה האישותית.

לסיכום: תשובה המהרשי⁷ לשאלת המהרשי⁸ בן לב קשה מושם שבראשונים ראיינו אחורת, ותרצנו ע"פ הגרא"ט שבחופה יש שני קבועים, ורב הונא שחייב שניתן לקדש בחופה, דיבר רק על החלק הממוני שבחופה, ונזדקק לחופה נוספת כדברי הראשונים. ותרצנו את שאלת שער המלך על הרמב"ן והריטב"א שהרבי יוציא מדבריהם שבחופה ואחריה קידושין תועל, ואז לא מובן הק"ו של רב הונא, והסבירו שהחותפה עליה דיברו הרמב"ן והריטב"א היא רק חופה ממונית, ולא חופה אישותית.

¹ מהי חופה? מחלוקת הראשונים האם הכוונה ליהוד, או הכוונה למה שהיום אנו קוראים חופה או לכיסוי הכללה בחינוימה.

² הכוונה: הרי ע"י כסוף ניתן להנsha (אינו גומר) לאחר שבוצעו קידושין בכיסוף עפ"כ הוא עדין דרך כדי לקדש (קונה), אז חופה ממשיאה (גומרת) אחריו קידושי כסוף ק"ו שתתקנה (שתתקנה).